

Exam. Code : 103206

Subject Code : 1189

B.A./B.Sc. 6th Semester

MUSIC (Instrumental)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—50

Note :—Attempt any **five** questions. All questions carry **10** marks each. Question No. 1 is compulsory.

1. (1) How many Matras are in Jhumra Tala ?
- (2) Upon which Instrument is Tala Dhamar mainly played ?
- (3) Who compiled Sri Guru Granth Sahib Ji ?
- (4) Name any Three Ragas of Gurmat Sangeet.
- (5) Raga Bahaar is associated with which season ?
- (6) Write Aroh and Avroh of Raga Vrindabani Sarang.
- (7) According to Pt. Vayankat Mukhi how many Thaats can be derived from one Saptak ?
- (8) What is the name of Granth written by Pt. Vayankat Mukhi ?
- (9) Which Shudh and Vikrit Swar are used in Raga Hameer ?
- (10) Name the Vaadi and Samvaadi Swars of Raga Vrindabani Sarang. 1×10=10
2. Give full description of any **two** Ragas out of the following :
  - (a) Hameer
  - (b) Bhairavi
  - (c) Madhmadh Sarang. 10
3. Write in notation one Maseetkhani Gat along with three toras in any Raga of your course. 10

2784(2519)/EBH-18771(T) 1

(Contd.)

4. Explain the role of Media in popularizing Indian Music. 10
5. Give full description of Tala Dhamar and write its Theka in Ekgun and Dugun laykaries. 10
6. Write a brief life sketch of Pt. Panna Lal Ghosh explaining his contribution towards Indian Music. 10
7. Write in notation the Sthayee and Antra of Razakhani Gat in Raag Bhairavi. 10
8. What is Sahayak Nad ? Explain the principle of getting various Sahayak Naads from Taanpura. 10

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ।
ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

1. (1) ਝੁਮਰਾ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹਨ ?
- (2) ਤਾਲ ਧਮਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸ ਵਾਧ ਯੰਤਰ ਤੇ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (3) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ?
- (4) ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (5) ਰਾਗ ਬਹਾਰ ਕਿਸ ਸੀਜ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ?
- (6) ਰਾਗ ਵਿੰਦਾਬਨੀ ਸਾਰੰਗ ਦਾ ਆਰੋਹ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਲਿਖੋ।
- (7) ਪੰਡਿਤ ਵਿਅੰਕਟ ਮੁੱਖੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਸਪਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਥਾਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ?
- (8) ਪੰਡਿਤ ਵਿਅੰਕਟ ਮੁੱਖੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (9) ਰਾਗ ਹਮੀਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਸੁੱਧ ਅਤੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਸਵਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
- (10) ਰਾਗ ਵਿੰਦਾਬਨੀ ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸਵਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

1×10=10

2. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ :
(ੳ) ਹਮੀਰ
(ਅ) ਭੈਰਵੀ
(ੲ) ਮਧਮਾਧ ਸਾਰੰਗ। 10
3. ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਤੋੜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਨੂੰ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 10
4. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਹਰਮਨਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10
5. ਤਾਲ ਧਮਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਇਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਲੈਅਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਠੇਕਾ ਲਿਖੋ। 10
6. ਪੰਨਾ ਲਾਲ ਘੋਸ਼ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10
7. ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ ਵਿੱਚ ਰਜ਼ਾਖਾਨੀ ਗਤ ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਅੰਤਰਾ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 10
8. ਸਹਾਇਕ ਨਾਦ ਕੀ ਹੈ ? ਤਾਨਪੁਰਾ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਹਾਇਕ ਨਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਕੋਈ ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਤਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10 ਅੰਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

1. (1) ਝੁਮਰਾ ਤਾਲ ਮੈਂ ਕਿਤਨੀ ਮਾਤ੍ਰਾਏਂ ਹੈਂ ?
(2) ਤਾਲ ਧਮਰ ਮੁਖ਼ਯਤ: ਕਿਸ ਵਾਦਯ ਯੰਤ੍ਰ ਪਰ ਬਜਾਯਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ?
(3) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਸੰਕਲਨ ਕਿਸਨੇ ਕਿਆ ਥਾ ?
(4) ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਕੇ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਤੀਨ ਰਾਗੋਂ ਕਾ ਨਾਮ ਬਤਾਏ।
(5) ਰਾਗ ਬਹਾਰ ਕਿਸ ਋ਤੁ ਸੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ?
(6) ਰਾਗ ਕ੍ਰੰਦਾਬਨੀ ਸਾਰੰਗ ਕਾ ਆਰੋਹ ਔਰ ਅਵਰੋਹ ਲਿਖਿਏ।

- (7) पंडित व्यंकटमुखी के अनुसार, एक सप्तक में से कितने थाट प्राप्त किए जा सकते हैं ?
- (8) पंडित व्यंकटमुखी के द्वारा लिखे गए ग्रंथ का नाम लिखें।
- (9) राग हमीर में कौन से शुद्ध और विकृत स्वर का प्रयोग किया जाता है ?
- (10) राग वृंदावनी सारंग के वादी और संवादी स्वरों का नाम लिखें। 1×10=10
2. निम्नलिखित में से किन्हीं दो रागों का पूरा विवरण दें :
- (क) हमीर (Hameer)
- (ख) भैरवी
- (ग) मधमाध सारंग। 10
3. अपने पाठ्यक्रम के किसी भी राग में तीन तोड़ों के साथ एक मसीतखानी गत को नोटेशन में लिखें। 10
4. भारतीय संगीत को लोकप्रिय बनाने में मीडिया की भूमिका की व्याख्या करें। 10
5. ताल धमर का पूरा विवरण दें और एकगुण तथा दोगुण लयकारियों में इसका ठेका लिखें। 10
6. पं. पन्ना लाल घोष का संक्षिप्त जीवन परिचय लिखिए और भारतीय संगीत में उनके योगदान की व्याख्या कीजिए। 10
7. राग भैरवी में रज़ाखानी गत की स्थाई और अंतरा नोटेशन में लिखें। 10
8. सहायक नाद क्या है ? तानपुरा से विभिन्न सहायक नाद प्राप्त करने के सिद्धांत की व्याख्या करें। 10